

v. g. *ego sum Deus, et non est praeter me: sola virtus est vera nobilitas.*—*Exceptiva* requirit quod tam affirmativa quam negativa, quae sub ipsa includuntur, verae sint; et praeter ea quod una sit exceptio alterius: v. g. *omnes, nisi poenitentiam egeritis, similiter peribitis.*—*Comparativa* requirit quod praeter veritatem absolutam propositionum simplicium quas includit, detur relatio comparationis inter terminos: v. g. *si quaeris magnitudinem, major est (Deus); si pulchritudinem, pulchrior; si dulcedinem, dulcior.*—*Inceptiva* in qua aliquid incipere; et *desitiva* in qua aliquid desinere dicitur, requirunt quod praeter veritatem simplicium propositionum sub ipsis contentarum, verum tempus inceptionis, tum terminationis designetur: nam in his propositionibus duo continentur iudicia, quorum unum refertur ad statum in quo res erat antequam inciperet, aut desineret; alterum ad eum statum in quo est v. g. *Enos coepit invocare nomen Domini. Lingua latina a Tiberii principatu corrumpti coepit.* Haec modo sufficiant.

—TERTIA—

PARS LOGICAE.

DE ARGUMENTATIONE.

Argumentationis munus est tertiam operationem mentis, discursum scilicet, exhibere, et definitur: oratio in qua unum ex alio infertur. Veritates enim sicut et res sunt invicem connexae. Unde una data sequitur alia; ut, dato quod aliquid respiret, sequitur habere pulmones. Et quidem si talis illatio fiat per particulam *si*, erit argumentatio conditionalis, ut ista ex Evangelio: *si feceritis ea quae praecipio vobis, amici mei eritis.* Si autem illatio fiat per particulam *quia*, erit causalis, ut ista: *Deus est summe amabilis quia est summe bonus.* Si vero illatio fiat per particulam *ergo*, erit argumentatio rationalis quae est omnium praecipua, et de qua solum hic agemus, quia caeterae ad illam reducuntur.

Intellectus noster, ut dictum est in prolegomnis, dupliciter se movet ad cognitionem

acquirendam: per modum scilicet deductionis, quum de universali ad particulare, quod in eo continetur, descendit; per modum vero inductionis, quum de particulari ascendit ad universale illud continens. Genus igitur argumentationis in duas species tantum dividitur, quarum una est deductio, seu syllogismus, altera vero inductio. Et quia tota vis inductionis in eo consistit quod universale inveniatur ad quod particulare datum se habeat tanquam consequentia ad suum principium, nihil aliud est quam syllogismus inversus et reducitur, sive ad syllogismum demonstrativum, quum fit in materia necessaria, sive ad syllogismum probabilem, quum fit in materia contingente, ut iuxta ostenditur. Omnis igitur argumentatio rationem syllogismi participat, de quo sit. (1)

DE SYLLOGISMO IN GENERE.

Syllogismus est argumentatio in qua ex antecedente uniente duo extrema cum medio aliquo, infertur consequens uniens illa inter se; ut: omne bonum est amandum: sed virtus est bona; ergo virtus est amanda. In hujusmodi enim argumentatione, consequens quod est «virtus est amanda,» infertur ex antecedente «omne bonum est amandum, virtus est bona,» in quo duo extrema, scilicet «amandum» et «virtus» uniantur

cum medio quod est «bonum.» Ex hoc patet definitio syllogismi ab Aristotele tradita, quae ita se habet: syllogismus est oratio in qua, quibusdam positis et concessis; necesse est aliud evenire; quae tamen definitio convenit tantum praecise syllogismo demonstrativo. (2)

Syllogismus est compositum rationis quod, perinde ac omne compositum naturale, habet materiam et formam. Materia syllogismi est proxima vel remota. Propositiones quibus conficitur sunt ejus materia proxima; termini autem, qui sunt materia proxima propositionum, sunt materia remota syllogismi. Forma vero syllogismi est dispositio materiae tum remotae tum proximae, et ideo duplex est: figura syllogistica, quae est dispositio terminorum extremorum respectu medii termini; modus syllogisticus, qui est dispositio propositionum juxta universalitatem, particularitatem, affirmationem et negationem illarum.

Quadrupliciter considerari potest syllogismus: 1.º in suis partibus constitutivis secundum quas vel est perfectus vel imperfectus, et habet suae constitutionis regulas; 2.º in variis relationibus terminorum inter se, et quoque propositionum inter se, scilicet in suis figuris et modis; 3.º in effectu cuius est causa, scilicet: in vi conclusionis ju-

xta quam syllogismus dicitur domonstrativus seu apodicticus, probabilis seu tropicus, et sophisticus; 4°. in medio a quo pendet tota ars syllogistica. In novem igitur paragraphis absolventur omnia quae ad syllogismum pertinet: in primo agemus de syllogismo perfecto; in secundo, de imperfecto, in tertio, de ejus regulis; in quarto, de figuris syllogismi; in quinto, de ejus modis; in sexto de syllogismo demonstrativo; in septimo, de probabili; in octavo, de sophistico; in nono, de inventione modii. (3)

§ 1. *De syllogismo perfecto.*

Syllogismus perfectus ille est qui suas partes habet omnes et in ordine requisito dispositas. Omnis ars syllogistica in eo consistit quod duo termini uniantur inter se in conclusione, quia prius uniti fuerunt cum tertio termino in praemissis; ergo debent solum esse in syllogismo tres termini et tres propositiones, in quarum prima unus terminus uniat cum medio; in secunda, alter uniat cum eodem medio seu tertio termino; in tertia, duo illi termini uniantur inter se. Horum autem terminorum vocabula haec sunt: praedicatum conclusionis dicitur «majus extremum,» eo quod praedicatum sit latius patens quam subjectum; subjectum ve-

ro conclusionis dicitur «minus extremum,» propter rationem oppositam; terminus autem cum quo uniuntur in praemissis dicitur «medium,» quia inter illos mediat tanquam utrique per comparationem relatus. Prima propositio in qua majus extremum unitur cum medio, vocatur, «major.» secunda in qua minus extremum unitur cum medio, vocatur «minor,» tertia, quae unit inter se duo extrema, vocatur «conclusio.» Major et minor simul sumptae, vocantur «praemissae,» quia conclusioni praemittuntur; eadem ratione dicuntur etiam «antecedens» et conclusio «consequens.» Particula vero rationalis «ergo» qua consequens unitur cum antecedente dicitur «consequentia.» Sit in exemplum sequens syllogismus in quo haec omnia patent.

Omne vitium est fugiendum;

Atqui mendacium est vitium;

Ergo mendacium est fugiendum.

Principia quibus nititur syllogismus perfectus sunt, pro syllogismis affirmativis: «quae sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se,» et, pro syllogismis negativis; «quorum unum est idem uni tertio, et aliud non est idem, non sunt eadem inter se.» Quae quidem sic brevius in schola exprimuntur; prius: «dici de omni,» posterius; «dici de nullo.» Id est, quidquid dicitur unversaliter de aliquo subjecto, dicitur de omnibus

quae sub ipso continentur; quidquid vero universaliter negatur de aliquo subjecto, negatur de quolibet in eo contento. (4)

Syllogismus perfectus, juxta usum recentiorum, distinguitur in simplicem, complexum et compositum. Haec distinctio non reperitur apud scholasticos, et haud immerito; propositiones enim sunt simplices, complexae aut compositae, syllogismus vero non. Prosyllogismus tantum cujus nulla fit mentio in schola ante saeculum decimum sextum, pro composito habendus est, nam constat duobus syllogismis ita dispositis, ut prioris conclusio sit una ex praemissis posterioris, ut: «Quod non habet partes perire nequit dissolutione partium; atqui substantia spiritualis perire nequit dissolutione partium; porro mens humana est substantia spiritualis; ergo mens humana perire nequit dissolutione partium.» Syllogismus dicitur complexus, quum ejus conclusio est propositio complexa. Syllogismus dicitur compositus quum major ejus propositio est composita et triplex est: conditionalis, disjunctivus et copulativus.

Conditionalis sic se habet: «Si Deus est justus, punit peccatores; atqui Deus est justus; ergo punit peccatores.» Hujus syllogismi duplex est regula istis axiomatibus clare expressa, prior: «Posito antecedente, ponitur consequens,» aut «verum prius, er-

go et posterius;»—posterior: «Sublato consequente tollitur antecedens,» aut falsum consequens, ergo et antecedens.»

Disjunctivus est ille cujus major propositio est disjunctiva, ut: «vel coercendae sunt cupiditates, vel eis serviendum est; atqui coerceri cupiditates jubet recta ratio; ergo non eis serviendum est. Ad syllogismum disjunctivum pertinet «dilemma» quod inter alias species argumentationis praeter syllogismum, falso a quibusdam adscribitur, et vulgo dicitur cornutum seu utrinque feriens, quia pars illius quaelibet adversarium vincit. Homines esse miseros in praesenti vita, probatur hoc dilemmate: «Quisquis hanc vitam degit, vel servit cupiditatibus, vel cupiditatibus resistit. Si resistit, miser est; vim enim sibi perpetuam infert: si servit, miser est; eas enim explere nequit: ergo quisquis hanc vitam degit, miser est.» Saepe falsum est hoc argumentum, quia major componitur duabus propositionibus contrariis quae frequenter medium admittunt et exinde falsae perhibentur.

Syllogismus copulativus ille est cujus major est propositio copulativa, ut: «nemo potest servire Deo et mammonae; atqui avarus servit mammonae; ergo non servit Deo.»

Haec distinctiones ad propositiones potius quam ad syllogismum referendae sunt; unde

fit quod de talibus syllogismis apud approbatissimos scholasticos nulla est quaestio.

Inter syllogismos compositos recensendum est pariter epicherema, si a simplici et perfecto syllogismo, ut quidam incaute asserunt, distinguendum est. Hoc autem particulare habet epicherema quod alterutri vel utrique praemissarum sua adjungatur probatio, ut: «qui multis curis angitur, non est beatus; ad beatitudinem enim requiritur animi tranquillitas: atqui homo qui cupiditatibus indulget, multis curis angitur, sive propter conscientiae stimulos, sive quia eis quae concupiscit non fruitur; ergo qui cupiditatibus indulget, non est beatus.»

§ 2. De syllogismis imperfectis.

Species syllogismi imperfecti triplex est: enthymema, inductio et exemplum.

Enthymema est syllogismus truncatus; fit enim quando altera praemissarum reticetur aut subintelligitur brevitatis gratia; ut: «peccatum Deo displicet; ergo est fugiendum;» ubi subanditur major: «omne quod displicet Deo est fugiendum.»

Inductio, ut diximus, est inversio syllogismi perfecti, nam a particulari ad universale ascendit, et duplex est; comparativa seu collectiva, et absoluta.

Prior locum habet in materia contingenti,

ut quum, experientia duce, ex multis singularibus aliquid generale concluditur; talis est sequens, aurum est liquabile, argentum est liquabile, cuprum est liquabile, stannum est liquabile, plumbum est liquabile: ergo omne metallum est liquabile.» Ut valeat hujusmodi inductio, oportet ut singularium enumeratio integra sit, et tunc etiam principium ad quod ulterius pervenit est aliquid particulare, nam nihil aliud est, ut ita dicam, quam summa quorundam singularium numero determinata. Universale vero proprie dictum omnia ejusdem naturae, tam existentia quam possibilis continet.

Posterior, scilicet inductio absoluta, fit in materia necessaria, in quo quidem casu, ex unico singulari legitime per inductionem concluditur aliquid universale; ut quum natura hujus vel illius circuli perspecta est, intellectus immediate se assurgit ad hoc principium universale: «omnis circulus est rotundus;» principium quod experientia invenire nequit, nec proinde inductio comparativa efficere valet; impossibile est enim quod omnes circuli sub experientia cadant, nam in infinitum variari possunt respectu magnitudinis. Ergo inductio experimentalis et comparativa non particulare transcendit, et reducitur ad syllogismum probabilem; inductio vero rationalis et absoluta ab una consequentia necessaria ad universale prin-

cipium secure pervenit, et ad syllogismum demonstrativum reducitur. Quae quidem quaestio ad anthropologiam proprie pertinet, et convenientius tractabitur quam cognitionis humanae leges exponuntur. (5)

Exemplum est argumentatio in qua ex antecedente unum vel pauca singularia adducente, infertur aliquid dumtaxat singulare, ut si dicas; «Deus pepercit Davidi, Magdalenae et Petro poenitentibus; ergo parceret et tibi poenitentiam agenti.» Exemplum triplex est: *a pari*, ut in praecedenti; *a fortiori*, ut: «infideles virtutem colunt; ergo a fortiori christiani eam colere debent.» *A contrario*, ut: «vitium est mors animae; ergo a contrario virtus est animae vita.» Exemplum est inductio imperfecta, ut enthymema est syllogismus imperfectus. Ubi notandum est quod hoc genus argumenti urget praecipue in moralibus, nam exempla trahunt. (6)

Est adhuc species argumenti a Chysippo stoico inventa quae dicitur sorites seu acervus, et plerumque sophistica est. Sorites est gradatio pluribus constans propositionibus ita inter se concatenatis, ut attributum primae fiat subjectum secundae, attributum secundae subjectum tertiae, et sic deinceps donec subjectum primae jungatur cum attributo ultimae in conclusione, ut: «avari multa desiderant; qui multa desiderant mul-

tis indigent; qui multis indigent, sunt miseri; ergo avari sunt miseri.» Sorites ad inductionem reducitur; nam ut probetur consequens positum, v. g. quod avari sunt miseri, gradatim quaeritur per inductionem principium antecedens, scilicet «qui multis indigent sunt miseri.» (7)

§ 3. De regulis syllogismi.

Syllogismi perfecti, ad quem imperfectus reducendus est, plures vel pauciores regulae ponuntur: tres pro argumentatione in communi; octo pro syllogismo in suis figuris et modis distributo; una tantum a recentioribus.

Tres regulae pro argumentatione in communi sic se habent; prima est: «ex vero nunquam sequitur falsum;—secunda: «ex falso non potest per se sequi verum, bene tamen per accidens.» Utriusque regulae ratio est quia quae sunt eadem uni tertio, necesse est ut sint eadem inter se; unde si duae praemissae sunt verae, consequens nunquam erit falsum. Attamen ea quae sunt eadem inter se non oportet ut sint eadem omni cuicumque tertio; unde licet falsum sit duo extrema conclusionis esse eadem uni tertio, poterunt tamen accidentaliter esse eadem inter se, ut: «omnis lapis cogitat; atqui omnis homo est lapis; ergo omnis homo cogitat.»—Tertia regula est conclusionem debere sem-

per debiliorem partem sequi, quod eadem est ac ultima sequentium. (8)

Octo regulæ pro syllogismo in suis modis et figuris distributo, his versibus comprehenduntur:

Terminus esto triplex, major, mediusque minorque.
 Latius hunc quam præmissæ conclusio non vult.
 Aut semel aut iterum medius generaliter esto.
 Nunquam contineat medium conclusio fas est.
 Utraque si præmissa neget, nihil inde sequetur.
 Ambae affirmantes nequeunt generare nequam.
 Nihil sequitur geminis ex particularibus unquam.
 Pejorem sequitur semper conclusio partem. (9)

Hæ regulæ nihil aliud suo modo expriment quam quod supra dictum est de partibus et de principiis syllogismi. Prima patet. Secunda, vult nullum terminum amplius sumi in conclusione quam in præmissis; id est majus extremum et minus extremum in conclusione secundum eandem mensuram uniri qua unita sunt in præmis-

sis. Tertia in primam recidit; nam quum medium bis particulariter sumitur, duplex est, et tunc syllogismus quatuor habet terminos. Quarta redundat, nam quum definita sit conclusio, propositio cujus majus extremum est prædicatum et minus extremum subjectum, inutile est dicere quod in ea medium includere sit nefas. Quinta significat quod si neutro extremo convenit medium, syllogismus est impossibilis; tunc enim non existit medium, et contra primam regulam peccatur. Sexta explicatur per principium syllogismi affirmativi. Septima in tertiam et in primam recidit; nam quum ambæ præmissæ sunt particulares, tunc medium bis particulariter sumitur, et in syllogismo quatuor sunt termini. Octava vult pejorem, id est debiliorem partem præmissarum, quæ est vel propositio particularis, vel propositio negativa, conclusionem vel particularem vel negativam efficere; quantum ad particularitatem octava recidit in secundam, et quantum ad negationem, explicatur per principium syllogismi negativi.— Ex istis regulis prima, secunda, tertia et quinta inserviunt ad discernendum inter modos syllogismi, utiles ab inutilibus (vide infra.)

Unica regula recentiorum hæc est: «major propositio conclusionem contineat, et minor id declaret;» quæ quidem summatim

exprimit principia et naturam syllogismi, sed minime sufficit ad artem syllogisticam, quam potius penitus tollit. (10)

§ 4. *De figuris syllogismi.*

Figura syllogistica, ut dictum est consistit in dispositione extremorum cum medio secundum praedicationem et subjectionem; quae quidem combinatio quadrupliciter fieri potest. Quadruplex igitur figura est possibilis. Prima est ea in qua medium subjicitur majori extremo et de minore praedicatur, secunda, in qua medium praedicatur de utroque extremo; tertia, in qua utriusque subjicitur; quarta, in qua medium praedicatur de majore extremo et minori subjicitur; quod exemplis ostendendum est.

Prima figura: «omne bonum est amabile; sed virtus est bona; ergo virtus est amabilis.» In isto syllogismo *Tó* bonum, quod est medium, subjicitur in majore et praedicatur in minore.

Secunda figura: «omne bonum est Deo gratum; sed avaritia non est Deo grata; ergo avaritia non est bona.» Medium, quod est «Deo gratum,» praedicatur tum in majore, tum in minore.

Tertia figura: «omnis homo est animal; sed omnis homo est rationalis; ergo aliquod animal est rationale.» Medium quod est *Tó*

homo, subjicitur tam in majore quam in minore.

Quarta figura: «omnis homo est animal; sed omne animal est sensibile; ergo omne sensibile est homo.» Medium, quod est *Tó* animal, praedicatur in majore et subjicitur in minore.

Galenus addidit hanc quartam figuram, quae inutilis est, quia vel non concludit, ut in exemplo allato (nam «sensibile» particulariter sumitur in praemissis, ut attributum propositionis affirmativae, et universaliter in conclusione ut subjectum propositionis universalis), vel si concludat reducitur ad primam cujus est quaedam subversio, in quantum major ponitur loco minoris. Si enim invertuntur praemissae syllogismi quartae figurae, syllogismus quidem concludit, sed tunc pertinet ad primam figuram, ut patet: «omne animal est sensibile; sed omnis homo est animal; ergo omnis homo est sensibilis.» Unde fit ut communiter quarta figura rejiciatur; ideoque illa seposita tres aliae isto versiculo comprehenduntur:

Sub. prae. prima; sed altera bis prae; tertia bis sub.

Id est in prima, medium subjicitur et praedicatur; in secunda, bis praedicatur; in tertia, bis subjicitur.

[1] De argumentatione in genere et ejus

regulis agit Goudin 3. p. log. min. art. 1° et Roselli t. 1. p. 1. c. 3. et 4. uterque ponit octo species argumentationis: Syllogismus, Inductio, Exemplum, Dilemma, Sorites, Enthymema, Epicherema, et Prosylogismus. De quibus auctor agit in sequentibus § §.

(2) Vide commentarium divi Thom. in 1. prior. analyt. c. 20.

(3) Vide Goudin tert. p. log. min. per totum. et Roselli loc. citato a c. 3. ad 8.

(4) Animadvertite discrimen inter *consequens*, et *consequentiam*. Nam consequens est illa propositio quae infertur ex antecedente consequentia vero. est conexio seu illatio inter antecedens et consequens. Cicero scribit de consecvente [4 de finib] ita: *cum consequens aliquod falsum est, illum, cuius id consequens sit, non potest esse verum*: de consequentia vero ait, (4 ad Her.) *per consequentiam significatio fit, cum res quae sequuntur aliquam rem dicuntur*.

[5] De inductione vide Roselli, Goudin, locis citatis, atque etiam Iacqvier 3 p. c. 2. a. 3 Sed animadvertere oportet quod inductio absoluta. sic ab Auctore appellata. proprie loquendo, nec est, nec esse potest inductio; sed ex vi activa intellectus agentis procedit: ut explicatur a S. Thoma dum de origine idearum, ut videri potest in Roselli et Goudin, atque etiam in expositione de hac materia in P. V. Philos. Chris.

[6] Hoc argumenti genus sperni non de-

bet; et eo maxime quod sacra scriptura et Dominus Jesus eo frequentissime usi sunt v. g. Matth 6. *Respicite volatilia coeli quoniam non serunt, nec metunt, nec congregant in horrea; et Pater vester coelestis pascit illa: Nonne vos magis pluris estis illis?*

(7) Ut omnis tollatur equivocatio notandum est quod sorites in tot syllogismos resolvitur, quot sunt in eo medii termini: qua resolutione facta, nulla ambiguitas relinquatur. Vide Iacqvier. 3. p. a. 3. n. 1. et 2.

(8) Praeter tres regulas hic enumeratas, est alia communis quae ab scholasticis vocatur: "dictum de omni, et nullo." Scilicet quidquid de genere vel specie omni affirmatur vel negatur etiam de quovis sub illo genere vel illa specie contento affirmandum vel negandum est eodem modo Vide Iacqvier, 3. p. log. c. 1. n. 2. et Wolf. in Log.

(9) Haec regula etiam intelligenda est de certitudinis gradu; scilicet conclusio non plus certitudinis habet quam quae in praemissis reperitur. et ideo si, v. g. una sit certa et altera probabilis conclusio tantum probabilis est.

(10) Vide Iacqvier et Bouvier.

ARTICULUS ADDITIONALIS AD § 4.

De figuris syllogismorum agunt Roselli t. 1. c. 7. Goudin log. min. 3. p. a. 2. c. 3. Iac-

quvier 3. p. log. c. 1. a. 2. ex quibus sequentes animadversiones seligimus.

1.^a Unaquaeque figura suas peculiâres leges habet, hisce versibus pro tribus primis expressas. In

1.^a Sit minor affirmans, major vero generalis.

2.^a Una negans esto, nec major sit specialis.

3.^a Sit minor affirmans, conclusio particularis. (De 4.^a figura ejusque regulis idfragemus.)

Probatür prima regula quoad 1. par. sic: si minor non esset affirmativa foret negativa; et etiam conclusio: quum vero praedicatum conclusionis, in hac figura, sit etiam majoris; haec foret necessario negativa, et tunc nihil concluderetur ex regula quinta: *utraq; si &*. Quoad 2. par. sic: praedicatum minoris vi affirmationis est particulare; quum vero medius terminus ex 3. regula semel saltem debeat esse universalis, et non in minore, quia praedicatum affirmativae; ergo in majore, cujus est subjectum; ergo ipsa universalis.

Eodem modo probatur secunda quoad primam partem, sic: medius terminus in secunda figura est praedicatum utriusque, et semel universalis ex 3.^a regula; praedicatum vero universale est propositionis negantis; ergo una praemissarum negans. Ex quo sequitur probatio secundae partis, sic: si una

praemissarum negans; ergo conclusio negativa ex octava regula: praedicatum vero conclusionis vi negationis universale; ipsum autem subjectum majoris; ergo et haec universalis.

Similiter 3.^a sic probatur quoad primam partem; si minor esset negans, conclusio etiam negativa; et tunc major etiam negativa, quia praedicatum conclusionis in hac figura est etiam majoris; et tunc omnes negantes contra quintam regulam; ergo minor affirmans. Ex quo secunda pars probatur sic: praedicatum minoris particulare vi affirmationis; ipsum vero subjectum conclusionis in hac figura; ergo et ipsa particularis.

2. Animadversio. Quarta figura est propria et rigorosa, pendet enim ex distributione medii, ut patet: non vero ex positione propositionum; major namque et minor non ex primo vel secundo loco sed ex praedicato vel subjecto conclusionis nominantur: nihil ergo interest si positio invertatur. Regula vero pro hac quarta figura haec est: *si major sit affirmans, minor est universalis; si minor sit affirmans, conclusio est particularis; denique si conclusio negans, major debet esse universalis*. Quod quidem patet ex natura hujus figurae; nam subjectum majoris praedicatum conclusionis; et praedicatum minoris subjectum conclusionis; medius vero terminus praedicatum majoris et subjectum

minoris: si ergo major affirmans praedicatum particulare quod est medius terminus, qui semel saltem debet esse universalis; ex tertia regula: non ergo in majori, sed in minori cujus est subjectum: ergo ipsa universalis. Similiter si minor affirmans; ergo praedicatum particulare, quod est subjectum conclusionis: ergo ipsa particularis. Tandem si conclusio negans, praedicatum universale, quod est subjectum majoris: ergo et haec universalis. Ex quo denique sequitur quod haec figura quinque tantum modos habet, scilicet *baralipton*, *canentes*, *dimatis*, *fepasmo*, *fressisomorum*. Haec sufficiant.

§ 5. *De modis syllogismi.*

Modus syllogisticus, ut jam diximus, est dispositio propositionum praemissarum secundum universalitatem et particularitatem, affirmationem et negationem. Unde quum sint quatuor genera propositionum, scilicet affirmativa universalis, negativa universalis, affirmativa particularis, negativa particularis quae designantur per quatuor vocales a, e, i, o, sexdecim modi sub qualibet figura sunt possibili, nam, eadem manente dispositione medii cum extremis, sexdecim combinationes istarum propositionum fieri possunt, ut patet in istis quatuor litteris quae sexdecim modis possunt combinari. Attamen non omnes isti

modi sunt utiles, sed solum aliqui; unde ut utiles ab inutilibus discernantur, accurate perpendenda sunt principia syllogismi et ejus conditiones; vel facilius et brevius quatuor ex octo regulis syllogismorum: prima, secunda, tertia et quinta. (Vide supra.)

Sunt igitur octo et quadraginta modi tam utiles quam inutiles, inter quos novemdecim tantum utiles reperiuntur; novem pro prima figura, quatuor pro secunda, sex pro tertia; qui modi, ut facilius memoria teneri possint, quatuor his versibus comprehenduntur:

- 1.^a Barbara, celarent, darii, ferio, (4^a)
 (Baralipton
 Canentes, dimatis, fepasmo, fressisomorum
 2.^a Cesare, camestres, festino, Baroco (3^a)
 (derapti
 Felapton, disamis, datisi, Bocardo, ferison.

Notandum est primo quod in his versibus tres primae syllabae significant tres propositiones syllogismi; si enim sunt plures, ponuntur solum ratione carminis. Vocales a e i o indicant combinationem propositionum particularium aut universalium, negativarum aut affirmatarum. Quatuor primae voces designant quatuor primos modos directos primae figurae, qui sunt omnium perfectissimi. Quinque sequentes voces desi-